

המקבל שדה מחבירו

פרק תשיעי בבא מציעא קיא.

עין משפט
גזר מצוה

וזה לפי שאין פעולתו עליו. ולא קרינא זיה פעולתו אהן: ואימא לכו וכו'. דאי לא משתלימנא לא עברנא: אגרי להדי. כשהיה האחד לריך לפועלים חבירו פוסק עמהן ואמר להן שרכס על בעל הבית: הני שוקאי דסורא. בעלי בתים של סורא שאין מניעין לנעוה עד יום השוק: לא עברי. על שכן פועלין: מידע ידעי דעל יומא דשוקא סמי. להגיע למעוה הלכך אפילו אית ליה מעוה גביה לא עבר דלדעתא דהכי איתגר ליה וכיון דמיומנא קמא לא עברי תו לא עברי כדלמרינן לעילא^א שאינו עובר עליו אלא בקר ראשון: אבל משום כל טהשא עובר. מיום השוק ואילך: שכיר שעוה דיום. ששכר לו מן הבקר עד חלות: גובה מיום. דהא כלתה שכירותו מחלות ואיכא בלא תבא: שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה. ולכשיעלה עמוד השחר עובר משום כל תלין דהא נשתעבד לו קודם לכן: ושמואל אמר שכיר שעוה דיום הוא גובה כל היום. כדקאמרת ואין לילה הולך אחר יום אבל שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה וכל היום שהיום הולך אחר הלינה הואיל ושכירותו בליל יום זה ולא דמי לשכיר יום דלממול שאינו גובה אלא כל הלינה: סגן שכיר שעוה גובה כל הלינה וכל היום. בשלמא בשמואל מוקי לה בשכירות שעוה דלינה אלא רב צמאי מוקי לה: לאדדין. והכי קאמר שכיר שעוה יש שגובה כל הלינה ויש שגובה כל היום וכדלמרינן אלא: ילא בלינה וכו'.

אלמא הואיל ומשכה פעולתו בלינה הוה ליה שכיר שעוה דלינה וקתני פגוול. דהא אוקמינא בציפורי (דף קע"א.) לכובש שכר שכיר דאי גול ממש מלאו דריצית ואונאה נפקא: ה' שמוס. חמשה לאון לא תעשוק את רעך ולא תגזול ולא תלין ולא תעשוק שכיר עני ואציון ביומו תמן שכרו ולא תבוא עליו השמש ועשה ציומו תמן: שם שכינות. כולהו נחד ודאי לא משכחת לה אלא הכי קאמר עבירות כל השמות הללו בשם שכירות הן יש מהן בשכירות לילה ויש מהן בשכירות יום: גול משמע שאנסו צידו מידו ממש טפי מעשוק דכתיב (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי וכן בצעלי שכם (שופטים ט) ויגזלו את כל אשר יעבור עליהם בדרך: מסקיף לה רב ששא. על כרחיך עושק דקא כפר ליה הוא מדחיצייה עליו בתורת כהנים קרבן שבועה דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד וגו':

א) לעיל עו. לקמן קומ. ב) לעיל קב. וע' תוס' לקמן קכ: ד"ה שכיר שבועה מה: ג) א) לקמן קכ: ד' ט' ד"ה שכיר מ"ה ה) דף ק"ה: ו' ד"ה משום אחר ד"ה ה' שמוס: ז) ע"כ. ח) לקמן קכ: ט) ויקרא יט: י) לקמן קכ: יא) ט' ע"כ.

הגהות הב"ח
(א) גמ' בה' שמוס ועשה הללו:

מוסף רש"י
שכיר בדימו. אם תבעו בתוך זמן גבייתו (שבויה) חת: נשבע ונטול. אם ביום שי"א ממלכתו תבעו, נשבע שלא קיבל ונטול. שיה אחד מן השבועים ויטלין האמורים בתקנת שבועות (מד): שתקנו לו חכמים דשקלוהו בשבועה מעבד הבית וידוהו לשכיר. משום דבעי הית טורד בפועלו, וכשכיר עמין ליה כשמן לחירו, אבל בעלמא אפילו ביום זמנו נאמן לומר פרעמיך כבר ושבועת הית שטיילו חכמים על מי שאינו עומד בתקנת (שכיר).

אמר ליה לשמעיה זיל אניר לי פועלים. לא משום שהיה דעמו לדחות אלא היה ירא שלא יהא פנוי ליתן להם ואפילו משום כל טהשא לא היה עובר כיון שהוא עוסק במלאכה אחרת: מתקיף לה אביי אוהו גזל בוי. תימנה וכו' לא דיע אצוי לרבי שעת מוקי לה בצאדי ליה והדר כפריה וי"ל דסבר אצוי דאית לן לזאקמי גול דומיא דעשק וכי היכי דלא קאי וכחש לעושה לא קאי נמי אגול אלא תמילת גול דקרא ותמילת עושק הוא כיחוש ולא דייק כדדייק רב שעת כסמון דהכא כתיב או בגול והכא כתיב או עשק בלא צי"ת:

אז עשק כתיב. לא גרסינן שעשקו ככר: ולמאן חלקן הכתוב לעבור עליו בשני צאדין. לאו משום דכתיב גול ועשק שניה בלשון דייק אלא משום דכתיב תרי לאון תימנה בשלמא הכא חילקן כדי לעבור עליו בשני לאון אבל גבי אשם גזילות למנה נכתבו שניהם או בגול או עשק: מאחריך

כל היום שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה ושמואל אמר שכיר שעוה דיום גובה כל היום ושכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה וכל היום תנן שכיר שעוה גובה כל הלינה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעוה דיום גובה כל היום שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה תנן היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא גובה כל היום יוצא בלינה גובה כל הלינה וכל היום אמר לך רב תנאי היא דתנאי שכיר שעוה דיום גובה כל היום שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה דברי ר' יהודה ר"ש אומר שכיר שעוה דיום גובה כל היום שכיר שעוה דלינה גובה כל הלינה וכל היום מכאן אמרו דכל הכובש שכר שכיר עובר בה' שמוס (ה) הללו ועשה משום יבל תעשוק את ריעך ומשום יבל תגזול ומשום יבל תעשוק שכיר עני ומשום יבל תלין ומשום יבל יבוימו תתן שכרו ומשום יבל תבא עליו השמש הני דאיכא ביממא ליכא בליילא דאיכא בליילא ליכא ביממא אמר רב חסדא שם שכירות בעלמא איזיה הוא עושק ואיזוה גול א"ר חסדא לך ושוב לך זה הוא עושק יש לך בידי ואינו נתון לך זה הוא גול מתקיף לה רב ששת איזוהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתו לך זהו עושק יש לך בידי ואינו נתון לך זה הוא גול מתקיף לה אביי איזיה הוא גול שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אביי לא שכרתיך מעולם זה הוא עושק נתתו לך זה הוא גול ולרב ששת מאי שנא עושק דקשיא ליה ומאי שנא גול דלא קשיא ליה אמר לך גול הגזילה והדר כפריה אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב או בגול מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק או עשק כתיב שעשקו כבר רבא אמר זה הוא עושק זהו גול ולמאן חלקן הכתוב לעבור עליו בשני לאון: מתני' אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו ילא תבעו אינו עובר עליו המחהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו שכיר ביומו נשבע ונטול עבר זמנו אינו נשבע ונטול אם יש עדים שתבעו (בומנו) הרי זה נשבע ונטול: גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: גמ' מני מתני' לא תנא קמא דמאחריך ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא דתנאי

מאחריך

קיא א מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ד סמג לאון קפא טו"ש"ע ח"מ ס"י שלט ספי"א: קיב ב טו"ש"ע שם ספי"א ט: קיג ג מ"י שם הלכה ב טו"ש"ע שם ספי"א ד: קיד ד מ"י שם טו"ש"ע שם ספי"א ב: קיז ה מ"י פ"א מהל' גזילה ואבדה הל' ג סמג לאון קפא טו"ש"ע ח"מ ושי"ע ח"מ ס"י שט ספי"א ז וטפי"א מ' דלחל כסוגין טו"ש"ע: קיח ו ז מ"י שם פ"ו הלכה א והלכה ב סמג עשין עג:

ק"ח ח מ"י פ"א מהל' שכירות הלכה א סמג לאון קפא טו"ש"ע ח"מ ס"י שלט ספי"א א: קי"ח ט י כ מ"י שם הל' ד טו"ש"ע שם ספי"א: קי"ט ל ז מ"י שם הל' ו ועין כהשגות וצננדי משנה סמג שם טור ש"ע ח"מ ס"י פט ספי"א ג: קכ ז מ"י שם הלכה א סמג שם:

תורה אור השלם
1 לא תעשוק את רעך ולא תגזול לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: ויקרא יט יג
2 לא תעשוק שכיר עני ואציון מאחריך או מנגיד אשר בארבע בשעריך: דברים כד די
3 ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש בי עני הוא ואפילו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליו אל יי והיה בק חטא: דברים כד טו
4 אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אחר: משלי ג כח
5 נפש ביי חטא ומעלה מעל ביי וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו: ויקרא כ ה

מאחריך
לא דמי אלא חמור רב ששא לרב פריך לרב ששא עשוק דקשיא ליה ומ"ש גול דלא קשיא ליה: לא כסרכיך מעולם. לא דמי לגזול כי נתתו לך דהא מודי ליה דעבד כהדיה וקא גול ליה: ה' ה' היה גבי קרבן שבועה כתיב ואי לא כפר שבועה היכא: דגוליה והדר כפריה. כל זמן שלא תבעו צ"ד אלא צינו לצינ עכמו היה גחלו ואומר איני נתון לך וכשתבעו צ"ד כפר ונשבע ולעולם גול לא איקרי אלא א"כ אומר לו איני נתון לך: אי הכי עושק נמי. נוקמיה כרז חסדא בלך ושוב דקשיא לך שבועה היכא כגון דהדר כפריה: הכי גרסינן הכי השאא בשלמא הסס או בגול כתיב. וכחש השתא מכלל דאודי ליה מעיקרא כלומר וכחש בעמיתו בגול כמה שהיה גחלו עד עתה בתורת גול כחש עכשו וכפר ומוקדם כחש קרוי גול: אבל הכא מי כתיב או בעושק. דימא ודחש בעושק דמעיקרא: או עשק כתיב. על ידי הכחשה עשקו: שעשקו כבר. משעה שהתחיל לתבעו עושקו כחשיה ולא נקרא עשק על ידי דבר אחר קודם כחשיה: מתני' שער בהמה וכלים. יליף בגמרא: לא תבעו אינו עובר עליו בגמרא יליף ליה דכתיב אתך (משעמך) ולא מדעתו: במחהו נתקו מאחוריה ואל תבעו פריה פריה פירות משום ואמר לו בעל הבית בדיח חנוני תן לו בדיח חנוני ועלי לשלם: או אמר לשלחני. מן לו בדיח חנוני: נשבע מעות: נשבע בגמרא: ואל ש עדים שבעו. בזמנו: גר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבילות וטריפות: יש בו משום וכו'. מפרש בגמרא: גמ' מאחריך

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.